

#ROVINJ#

Prošle je godine u sjevernom Jadranu zabilježena najveća količina rebraša, životinja nalik meduzama štetnih za riblji fond i turizam koje su najvjerojatnije stigle u balastnim vodama brodova, upozoravaju hrvatski znanstvenici.

Poznat kao "morski orah", taj primitivni invazivni organizam potječe sa sjeveroistočne obale SAD-a i iz Meksičkog zaljeva.

Mnemiopsis leidy može izazvati značajne štete ribarstvu, drastično smanjujući fond sitne plave ribe poput srdele i incuna.

Iako nemaju žarne stanice i bezopasni su za kupaće, njihova prisutnost potencijalno ugrožava turizam budući da velika gustoća želatinoznih organizama nije ugodna.

"Dođe li krajem proljeća i početkom ljeta do znatnog zatopljenja mora, može se očekivati masovna pojava rebraša u priobalju zapadne Istre", rekao je Hini **doc.dr.sc.Paolo Paliaga** s Fakulteta prirodnih znanosti u Puli.

Zbog poluzatvorenosti, slabe cirkulacije morskih struja i važnih pomorskih pravaca Jadransko more je izrazito osjetljivo na onečišćenje balastnim vodama koje brodovima daju stabilnost i upravljivost tijekom plovidbe.

U istraživanju rebraša intenzivno surađuju talijanski, slovenski i hrvatski znanstvenici, a važnost problema na lokalnoj su razini prepoznali priobalni gradovi Rovinj, Poreč i Novigrad i financijski poduprli neka dosadašnja istraživanja.

Kolaps ribolova u Crnome moru 1980-tih

Veći broj rebraša prvi je put u hrvatskim vodama uočen u srpnju 2016. i od ljeta 2017. redovito se pojavljuju između svibnja i studenog u priobalnom pojasu zapadne Istre, Tršćanskom zaljevu i u sjeverozapadnom Jadranu.

"Budući da je sjeverni Jadran najproduktivnije područje Sredozemlja u pogledu bogatstva ribljeg fonda, važnog resursa za hrvatsku, talijansku i slovensku ekonomiju, izuzetno je važno pratiti razvoj situacije i utjecaj invazije rebraša", ističe Paliaga.

Najpoznatiji primjer utjecaja rebraša zabilježen je osamdesetih godina prošloga stoljeća u Crnome moru gdje je došlo do kolapsa ribolova, sa štetama koje se mjere stotinama milijuna dolara i gdje se sustav do danas nije posve oporavio. Slične situacije su 1990-tih zabilježene u Azovskome moru i u Kaspijskom jezeru.

Međunarodne studije su pokazale da se rebraš hrani zooplanktonom, ličinkama ribe i školjkaša i da nema prirodnih neprijatelja. Jedinka jajolikog oblika i prosječne dužine od sedam centimetara u stanju je u deset sati konzumirati sav zooplankton u jednoj litri mora.

Reproduktivni potencijal vrste je izrazito visok budući da se radi o hermafroditima koji mogu oploditi sami sebe i svakoga dana osloboditi nekoliko tisuća oplodjenih jajašca.

Uz to ima veliku toleranciju na temperaturu i salinitet i u stanju je bez većih poteškoća prezimiti u sjevernom Jadranu.

Populacija vrhunac dostiže u rujnu kada je sveprisutna u površinskim vodama sjevernog Jadrana, sjeverno i zapadno od rta Kamenjak, a broj se drastično smanjuje od kraja prosinca do travnja zbog niskih temperatura i manje raspoloživosti hrane.

Osim izravnog utjecaja na riblji fond, unošenje invazivnih rebraša pridonijelo je značajnom smanjenju bioraznolikosti izloženih sustava i poremetilo njihovu prirodnu ravnotežu, upozoravaju znanstvenici.

Oni sada istražuju i druge utjecaje rebraša na morski ekosustav, uključujući njihovo lučenje organske tvari u moru te utjecaj na brojnost i strukturu mikrobne zajednice koja je fundamentalno važna za morski okoliš.

U studijama sudjeluju Centar za istraživanje mora u Rovinju Instituta Ruđera Boškovića, Fakultet Prirodnih Znanosti sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, Instituta za oceanografiju i ribarstvo u Splitu i Sveučilište u Dubrovniku.

Hrvatski stručnjaci u tome intenzivno surađuju sa slovenskim kolegama iz Morske biološke postaje u Piranu i talijanskim znanstvenicima iz Nacionalnog instituta za oceanografiju i eksperimentalnu geofiziku u Trstu.

Hrvatski europarlamentarac Tonino Picula, predsjednik Međuskupine u Europskom parlamentu za mora, rijeke, otoke i priobalna područja, podsjeća da uredba EU-a o invazivnim vrstama nudi određena rješenja ali napominje da ona ne navodi rebraše.

"Riječ je o vrsti koja je među najgorih 100 invazivnih vrsta na svijetu i koja ima potencijalni utjecaj na riblje zalihe i morske ekosustave. Koliko mi je poznato, Europska komisija se u okviru svojeg istraživačkog centra bavila i ovom problematikom. Tu je i Uredba 1143/2014 o sprječavanju i upravljanju unošenja i širenja invazivnih stranih vrsta, koja pruža EU okvir za djelovanje protiv invazivnih stranih vrsta, ali nažalost tamo nema rebraša na popisu jer ne postoji procjena rizika", kaže Picula.

"Svakako da zastupnici Europskog parlamenta kroz rad u svojim odborima mogu ukazati na ovaj problem. Upravo sam nedavno i kroz svoje izvješće u Odboru za regionalni razvoj (REGI) o kohezijskoj politici i regionalnim strategijama zaštite okoliša u borbi protiv klimatskih promjena naglasio važnost zaštite morskih ekosustava. Smatram i da je potrebno kroz EU strategije, poput one za bioraznolikost 2030., upozoriti upravo na ovakve probleme. Dakle postoje mehanizmi, ali svakako treba pojačati djelovanje", kaže hrvatski eurozastupnik.

Picula dodaje da je potpora za zaštitu našeg morskog ekosustava moguća u vidu Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo, te i kroz program EU-a za zaštitu okoliša i klimu (LIFE) ali i kohezijske fondove.

Rebraši iz balastnih voda prijete ribljem fondu i turizmu Istre

Kategorija: ISTRAAžurirano: Subota, 27 Veljača 2021 07:55

Objavljeno: Subota, 27 Veljača 2021 07:55

Predstavništvo Europske komisije u Hrvatskoj navodi da je u sklopu okvirnog programa EU-a za istraživanje i inovacije (2021.–2027.) Obzor Europa, s proračunom od 100 milijardi EUR, moguće sufinancirati istraživačke projekte poput istraživanja pojave rebraša.

Borba protiv klimatskih promjena (35% proračunskog cilja), pomoć u postizanju ciljeva održivog razvoja i poticanje konkurentnosti i rasta u Uniji neke su od odrednica programa, dok izvrsna znanost čini jednu od njegova tri stupa, ističe predstavništvo.

(Piše: Rudolf Marić, Hina)

